

שם עולם

ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת (ישעיה נה)

מתורת גדולי ישראל שלא זכו להשאיר אחריהם זרש"ק

פרשת לך לך ה'תשפ"ד

בס"ד גליון 3

לך לך מארצך (יב א)

כמו בפרי כשרוצים לטעום טעם הפרי צריכים מקודם לקלוף הקליפה, אף שהקליפה יכולה להיות נאה ונחמדה לעינים עם צבע יפה, אף על פי כן מוכרחים לקלוף אותה, כדי להגיע להתכלית למה שנבראה הפרי לאכול, ומן האכילה נעשה דם והדם היא הנפש, וככה גזרה חכמתו יתברך ההשתלשלות הזו, ואין לדלג האדני הטבע שהוטבעו בהבריאה, חוץ מאלו הצדיקים שהם למעלה מדרך הטבע ולמעלה מן הזמן.

כן הוא ברוחניות ישנו ג"כ הקליפה והפרי, ההרגלים שיש לאדם מארצו, וממולדתו, ומבית אביו, המה ע"פ רוב מהווים תוכו של האדם.

והקב"ה רצה לזכות לאברהם אבינו ולזרעו אחריו עד סוף כל הדורות, שלא יהי' מונחים תחת טבעם של ארצם, ומולדתם, ובית אביהם, על זה אמר לאברהם לקלוף השלשה קליפות הנ"ל (ו).

ארצם 2. מולדתם 3. בית אביהם.

מוסר השכל

הרב אלחנן יוסף הרצמן בן הרב שמואל | י"א ניסן ה'תשס"ט

למען ייטב לי בעבורך (יב יג)

פירש"י 'יתנו לי מתנות'. וק' שהרי כבר הבטיחו הקב"ה ואברכך בממון ומה לו ולמתנות. ועוד ק' שהרי גבי מלך סדום לא רצה ליהנות גם ממה שכבר הגיע לידו, ואמר אם מחוט וגו', ופירש"י שהבטיחני ה' להעשרני שנא' 'ואברכך'. ועוד קשה דהא כתיב 'שונא מתנות יחיה', והוא אומר למען ייטב לי וגו' שיתנו לי מתנות וחיתה נפשי?

ולולא פירש"י ז"ל עטרה לראשי הייתי מפ' ייטב לי לשון חן וחסד, שיהיו דבריו מקובלים בעניהם בכל דבר שיצטרך ולא לשם הנאה ממשית ועל דרך שאמר הכתוב 'ויטיבו דבריהם בעיני חמור' וגו' וכאלה רבים.

או אפשר לומר 'ייטב לי' על דרך מה שכתב רש"י ז"ל במגילת רות על הפסוק 'ויאכל בועז וישת ויטב לבו' - עסק בתורה עכ"ל. וזה שאמר למען ייטב לי בעבורך תיבת 'לי' עם אות ב' הסמוכה לתיבת לי, הוי 'לבי', ר"ל למען יטב לבי לעסוק בתורה, דבלא זה הייתי דואג שמא יהרגוני ואי אפשר לי לעסוק בתורה כראוי.

אמרות טהורות

הרב בנימין חזקוני | כ"ג תשרי תרפ"ה

ארבעה מלכים את החמשה (יד ט)

מה שנלחמו ד' מלכים אלו, שמרמזים לד' מלכויות, כבמדרש (לך פמ"ב, ב') נגד ה' מלכי סדום, לכאורה יפלא, דד' מלכים עניינם להתנגד לקדושה, אך לא להתנגד למלכי סדום שהיו רעים וחטאים [ואף שבפשוט עיקר מלחמתם היה נגד לוט שטמון בו מלך המשיח, מ"מ אין זה מספיק, שהיה אפשר להם ללחום עם לוט לבדו], וגם למה הצילם אברהם, והלא היה אפשר לו להציל את לוט בן אחיו לבדו.

ונראה דלאנשי סדום היו נשמות גבוהות כמבואר במדרש, ואף שהיו רשעים גדולים מ"מ גדול העצה חשב מחשבות לקרבן להיטיב להם. והנה אפי" מי שהוא בתכלית הרע ויש לו התבטלות אל הצדיקים יש לו תקנה, כמבואר בכתובות (קיא:), אך אנשי סדום לא היתה להם התבטלות אל אברהם אבינו צדיק הדור, וסובבו מן השמים שאאע"ה יצילם ממוות, ועי"ז אולי יתעוררו [ע"י הכרת תודה עבור הטובה הגדולה שעשה להם] להתקשר באהבה ולהתחבר לאברהם אבינו צדיק הדור ולהיכנע אליו כדי שלא ימקו בעוונם, וכל טצדקי עושים בשמים אפילו לרשע גדול, למשכו בעבותות אהבה כמו שכתוב 'ועד יום מותו תחכה לו אם ישוב מיד תקבלו'.

אמנם מלך סדום לא כן עשה, כדאיתא במדרש (לך פמ"ג, ו) ויצא מלך סדום לקראתו, התחיל לקשקש לו בזנבו, אמר לו מה אתה ירדת לכבשן האש וניצלת, אף אני ירדתי לחמר וניצלתי, עי"ש, ומיאנו ליענות מפניו, ע"כ לא היתה להם תקומה במפלתם.

וסו"ס כיון שאז התעסקו בשמים למשוך את אנשי סדום, שיבואו להתבטלות לצדיקים ותהיה בידם הבחירה לבחור בטוב, ואם היו מבטלים עצמם לאאע"ה צדיק הדור, בודאי היו עולים לרום המעלה כהכשרתם לפי רום נשמתם, ע"כ התאמצו ד' המלכויות להילחם נגדם ולבטלם, כטבע ענין ד' המלכויות שמתנגדות לקדושה, ואברהם אבינו שנלחם נגדם והצילם, כדי ליתן להם הבחירה, לבחור בטוב ולהשיבם לתחיה. (תרפ"ח)

ארץ צבי

הרב אריה צבי פרומר בן הרב חנוך הענדיל הי"ד | כ"ז בניסן ה'תש"ג

ויאמר אברם ה' אלוקים מה תתן לי (טו ב)

להבין זה, הנה שמעתי מהמגיד זללה"ה שעיקר בריאת העולם היתה בשביל בחינת מלכות, פירוש שישראל יקבלו עליהם עול מלכות שמים בשלימות. וזהו דווקא שיתבונן האדם תמיד איך שמלא כל הארץ כבודו ית' ולית את ר פנוי מניה כלל, וכן יעמיק מחשבתו תמיד בזה הענין ולא יסיח דעתו כלל מזה, ואז עי"ז בודאי תפול עליו אימתה ופחד מהדר גאונו ית', ויוכנע ויושפל מפני גדולתו ית' בבחינת שפלות וענוה בחינת מ"ה באמת.

וזה שאמרו חז"ל (ברכות מג:) ההולך בקומה זקופה כאלו דוחק רגלי השכינה, (פירוש, כל מי שיש בו גאוה בודאי זה הוא מחמת שאינו משים אל לבו להבין איך שמלא כל הארץ כבודו ואלו ח"ו העולם פנוי מניה ואין משגיח, לכן נתגאה לבו, וזהו פירוש דוחק רגלי השכינה, כאלו רגלי השכינה הם מלמעלה לבד ואינם למטה בעולם הזה ח"ו).

כי מי שמבין באמת ומאמין במחשבתו תמיד כנ"ל ממילא הוא שפל בעיניו נגד גדולתו ית' באימה וביראה, ואז יכול להגיע למדות הטובות ולדבק ליוצרו, מה הוא רחום אף אתה רחום כו' (ע' שבת קלג:, סוטה יד., ע' מכילתא שירה פ' ג'). ואז יהיה בבחינת כ"ף הדמיון, שמדמה ליוצרו ובחינת כ"ף כפופה, שמרמזו בחינת ענוה (ע' שערי גן עדן ש' האותיות אות כ' פ"א ד"א) בחינת מ"ה, וכמאמר הכתוב (דברים י"ב) מה ה' אלוהיך שואל מעמך וגו' ואמרו ז"ל (מנחות מג:) אל תקרי מה אלא מאה, גימטריא כ"ף במילואו, רומז לבחינת כ"ף הנ"ל כ"ף הדמיון וכ"ף כפופה כנ"ל.

ובחינות אלו סגולתם להשיגם רק בארץ ישראל, וזה שאמר הקב"ה לאברהם (בראשית יב א) לך לך מארצך וגו', ר"ל לך לכ"ף הדמיון כ"ף כפופה כ"ף במילואו כנ"ל, ודוקא בארץ ישראל תוכל להשיגם כנ"ל, ואח"כ תוכל להוליד בחינת יצחק.

וכן עשה אברהם אבינו ע"ה, והלך לארץ ישראל והשיג אותן בחינות, עד שאמר לו ה' אברהם אינו מוליד אברהם מוליד (בר"ר מד), פירוש שצריך שיהיה לו בחינת ה"א זעירא שבה נברא העולם כמאמר חז"ל (מנחות כט): ב"הבראם בה"א בראם, בה"א זעירא שמרמז לבחינת ענוה, שיהיה דומה האדם בעיניו כאלו הוא ה"א זעירא חצי צורה, כי יו"ד הוא בחינת צורה שלמה, וכמו שאמר המגיד זלה"ה על הכתוב (תהילים צח ו) בחצוצרות וקול שופר וגו', בח"צוצרות נוטריקון חצי צורה, מרמז לבחינת ענוה כנ"ל. וכשהגיע אברהם לבחינה זו בשלימות היה יכול להוליד בחינת יצחק.

אמנם אברהם אבינו ע"ה שנתאוה כל כך להוליד, בוודאי לא היתה כונתו לטובת עצמו ח"ו כי אם למלאות רצון הבורא ית' שתתפשט מדת מלכותו ית', וידוע שאין מלך בלא עם (פדר"א ס"ג), ולכן יחיד שמקבל עליו עול מלכות שמים אין זה שלימות הקבלה עד שמקשר את עצמו בצדיקי הדור. שיהיה קבלת עול מלכות שמים ברבים.

וזה שאמר אברהם אבינו ע"ה אחר שהבטיחו ה' שיהיה לו בחינת מ"ה, כמאמר הכתוב (בראשית טו א) שכרך הרבה מא"ד, מרמז לבחינת מ"ה (על דרך שאמרו ז"ל (אבות פ"י מ"ד) מאד מאד הוא שפל רוח). וע"ז מ"ה, אבל אין זו שלימות כי ואנכי הולך ערירי, ר"ל אני יחיד ואין זו

שלימות הקבלה כנ"ל, עד שהבטיחו ה' ית' שיליד את יצחק וממנו כל ישראל ותתפשט מדת מלכותו ית' ברבים.

בת עין הרב אברהם דוב בן הרב דוד מאבריש | י"ב כסלו ה'תר"א

מה תתן לי וכו' ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר, ויאמר אברהם הן לי לא נתת זרע והנה בן

ביתי יורש אותי (טו ב-ג)

יתכן לפרש בזה שמקודם טען מה תתן לי, דאף שהיו לו תלמידים רבים מהנפש אשר עשו בחרן, שנחשב כאילו ילדם, בכ"ז טען שאינו בטוח בהנפשות אשר עשה, כיון שאליעזר מצפה להיות המנהיג אחדי מותו לא תהיה ההנהגה אחר מותו כראוי, ובזה יובנו דברי התרגום יונתן 'ואליעזר בר פרנסת ביתי דעל ידי איתעבידו לי ניסין בדרמשק מסכי למידת ית', וכונתו דע"ז שנעשו נסים על ידו הוא מתיימר להיות המנהיג אחרי מותו, אבל על מנהיג אחר מתלמידיו ה' סומך למסור את הנפש אשר עשה, ונמשך גם אחרי מותו הנהגת ביתו ודרכו כראוי.

ובזה נראה לפרש גם דברי רש"י שכתב 'ואילו ה' לי בן ה' בני ממונה על שלי', היינו שהוא יה' ממלא מקומו ולא ה' עולה בדעתו של אליעזר להיות המנהיג.

ואח"כ טען שהוא רוצה שיה' לו זרע ממש לירש אותו, לא רק למסור לו ההנהגה, רק שיה' ממלא מקומו ממש.

בית אהרן הרב אהרן כהן בן הרב יוסף | י"ח בסיון ה'תשכ"א

לרגל יומא דהילולא דמרנא החזון איש זצוקלה"ה | יום ב' ט"ו חשוון

רשימה - התפילה

פה, ורק העיון בתורה ועמל בה היא הרפואה היחידה והכוללת הכל לכל תחלואי הנפש. התעודנות הנפש - בכלכלת התבונה תלויה, ולפי רוב הכלכלה וטובה תגדל הנפש ותחל להרגיש רגשי קודש ואצילות שמימי, להכיר פליאות השגחתו יתברך ורחמי המרובים על בראיו יום יום.

אמנם על האדם להכין לבבו אליו ית' ולזכור תמיד תעודתו. כי אמנם כמו שחכמת היראה צריכה לעזרת לימוד התורה וחכמת ההלכה - כן צריכה היא קנין התורה, לעזרת חכמת היראה, ועוזרים הם זה את זה ומגדלים זה את זה כאשר ישתדל האדם בשניהם יחד, ויעכבו זה את זה, אם יתרפה האדם באחת מהן.

אמנם אחרי שהשתדלות והשקידה קניני האדם במעלות הנפש, כקניניו בעושר ורכוש, שאמרו מה יעשה האדם ויתעשר יבקש ממי שהעושר שלו, כן בעושר הנפש, ישים האדם פניו ליצורו, שיחוננו ויבינהו בתבונת התורה, וכמו שתקנו אנשי כנסת הגדולה בתפלת שמנה עשרה ברכה על הדעה, ובתפלת אהבה רבה ובקדושה דסדרא ובברכת אלקי נצור אחרי התפלה, ובברכת בריך שמייה ובעוד מקומות. ועל האדם לזכור תמיד ולהתפלל מקרב לב.

והנה אמרו מיום שחרב בית המקדש כל השערים ננעלו חוץ משערי דמעות, אם יזכה האדם להרגיש את הרע והנמאס בהעדר ידיעת התורה, עד שימס לבבו בכי לפני המקום ב"ה, הנה ידע האדם כי כבר זכה הרבה ואשרי חלקו, וכבר מובטח הוא שתפלתו נשמעת, אך על אדם להוסיף שקידה על שקידתו יום יום, כי האדם כעץ השדה הולך וגדל כל ימי חלדו, והעמל וההשתדלות הן הנה הנקראים "חיים" באמת.

קובץ אגרות חזון איש - ח"ג אגרת קנא הרב אברהם ישעיהו קרליץ בן הרב שמריהו יוסף | ט"ו חשוון ה'תש"ד

התפלה, אם היא מצוה מעשית אצלנו, אחרי שערכו לנו אנשי כנסת הגדולה נוסח ערוך ומסודר בלתי משתנה, הנה אמנם מצוה עיונית בעיקרה וחובת הלב, וכל שלא יצא חובתה מצד הלב לא עשה גם במעשה מאומה. שאין תפלה אלא עבודה בלבו של אדם, כמו שאמרו ולעבדו בכל לבבכם איזהו עבודה כו', הנה עבודה בכל לב שנדרש מן האדם לפני בוראו יתב' היא תפלה.

אין לו לאדם שעה אחת בעולמו שחפציו הושלמו ותאותו בידו, אך הוא תמיד כמשתדל לבקש את החסר לעמדו וקיומו, וכרוף להציף מעל ראשו צבא הפגעים אשר יתירוהו לבקרים, ואם אחרי חוזק החפץ ושקידת ההשתדלות ישכח את יוצרו, אדון כל המעשים ומחולל כל המאורעות, ואשר בלעדו לא יועילוהו כל המעשים ולא יעזרוהו כל הכנותיו - היסכנו תפלותיו? אוצר של מילים, צפצוף הפה! הנה מצות תפלה? לכבד בפה והלב רחוק! הלא יספות חטא על פשע על לב האבן אשר לא ימס מזרם קודש, אשר ימטירו עליו מסדרי התפלה בעוז קדשם, אשר הסתירו בכנפי מערכי תפלתם והוא נרדם בתרדמתו העמוקה ולא יעור לקול הקורא!

האמנם הדבר פשוט ומורגש בשכל, אכן מה מאד יכבד על האדם להרפה מחולי זה ולהשתלם במצות התפלה, כי אם אמנם עשיית תפלה קבע הוא נמאס במושכל ראשון, אבל עשיית תפלה רחמים ותחנונים לפני המקום ב"ה הוא מן השלמות היותר גדולה והקנין היותר נבחר לאדם על פני חלד. ואמרו איזה פרשה קטנה שבתורה שכל גופי תורה תלוין בה "בכל דרכיך דעהו", הנה הידיעה של השגחתו ית' בכל הדרכים שהאדם דורך זהו כל גופי תורה.

ואמנם אין בידינו דבר מבואר ערוך ומסודר להורות לפנינו הדרך הישרה לפתח הלב ולהרגיש כליות זולת עמל התבונה בתורה שבעל

לזרע בר קיימא: חיים שמעון בן לאה, אלעזר מנחם בן חסיה, לוי בן גאולה. לע"נ: חיים בן יהודה, שמעון ישראל בן מאיר צבי, חנה בת ראובן, דבורה לאה בת ברוך, יששכר בן כמיסה, גד בן ז'והרה, אליהו בן הלנה, מרים בת משילדה.

יו"ל ע"י מערכת 'שם עולם' | ניתן להקדיש לע"נ ולזכות בזש"ק בנדרים פלוס תחת השם קרן יד לתורה בקטגוריית עלון 'שם עולם' | להרשמה לרשימת התפוצה ובכל עניין ניתן לפנות במייל cho0533161136@gmail.com ובטלפון 053-3161136